

FN-forbundets Nyhedsbrev

Årgang 4, nr. 4, maj 2009

Indhold i dette nummer:

NYT fra FN-forbundet	2
COP15-forberedelserne – et øjebliksbillede	3
Ban Ki-moon i Pressen	5
Skamløs straffrihed.....	6
Slutdokumentet fra Durban 2 – en teknisk gennemgang	10
Indtryk fra Durban 2-konferencen	13
INTERNATIONALT OVERBLIK ved Henrik Døcker	17
BØGER anmeldt af Henrik Døcker	27

Deadline for stof til næste nummer af nyhedsbrevet er den 24. august 2009.

Udgivet af FN-forbundet, Store Kongensgade 36, 4.th., 1264 København K, www.una.dk,
e-mail: fnforbundet@una.dk, ISSN: 1901-645X
Redaktion: Anni Herfort Andersen, Henrik Døcker, Hanne Steinmeier og Jørgen Estrup
(ansvarshavende)

NYT fra FN-forbundet

Deltag i Walk the World og støt Stop Sult Fonden

Søndag den 7. juni bekæmper hele verden sult – du kan også være med!

FNs Fødevarerprogram (WFP), TNT og bl.a. andre FN-forbundet arrangerer igen Walk the World, et årligt tilbagevendende verdensomspændende støt-tearrangement, hvor deltagerdonationerne går til WFPs skolemadprogram i Tanzania.

Det er en dag, hvor du sammen med familie, venner eller kolleger kan vise din støtte til kampen mod sult ved at deltage i en 5 km gåtur i smukke omgivelser. Vi sørger for underholdning til store og små, og der vil være mulighed for at købe mad og drikke. Du kan også tage din egen madkurv med.

Formålet med arrangementet er at skabe opmærksomhed til fordel for de 963 millioner mennesker, som hver aften går sultne i seng. Samtidig samler vi

penge ind til at brødføde fattige skolebørn i Tanzania.

Tilmeld dig arrangementet via linket nederst, hvor du også kan læse mere om selve arrangementet. Du kan også tilmelde dig på selve dagen. Kom i god tid og få udleveret din gratis Walk the World t-shirt.

Sted: København og Kolding

Dato og tid: Søndag den 7. juni kl. 11.00

Tilmelding: Du kan tilmelde dig Walk the World ved at donere 100 kr. til Stop sult Fonden. Børn under 16 år deltager gratis.

<http://www.stopsult.dk/WtW/WtW2009.html>

Sommerferielukning af sekretariatet

FN-forbundets sekretariat vil være lukket i ugerne 28, 29, 30 og 31.

COP15-forberedelserne - et øjebliksbillede

Af Torleif Jonasson

Med et halvt år til starten af den 15. partskonference (COP15) i FN's Rammekonvention om Klimaforandringer (UNFCCC), kunne man måske have håbet på, at en god forhandlingstekst lå på bordet. En forhandlingstekst der kan danne grundlag for en god aftale til afløsning af Kyoto-protokollen vedtaget ved COP3 i 1997. FN's generalsekretær, Ban Ki-moon, gentog under sit besøg i Danmark i maj, hvad der efterhånden ligner et mantra: At man i december i København skal "seal the deal" - afslutte aftalen. Men der er i øjeblikket ikke nogen "deal" på bordet, som det vil være værd at afslutte.

Politisk ser det efterhånden ud som om, at man prøver at nedtone forventningerne til mødet. Man kan håbe, at den amerikanske kongres' beslutning i maj om et forholdsvist mindre reduktionsmål for drivhusgasser alligevel er nok til, at få bl.a. Kina med til mere realistiske forhandlinger, da løsningen skal findes gennem forpligtelser for alle lande. Hovedforpligtelsen ligger dog hos os i de så kaldte udviklede, vestlige lande; vi har det største forbrug og er de største forurenere.

Mange aktører vil gerne bidrage til diskussionerne, være med til at påvirke og indgå i beslutningerne, og være med til

realiseringen af en eventuel kommende aftale. Ban Ki-moons besøg i Danmark var først og fremmest på grund af erhvervslivets klimakonference, hvor han blandt andet kritiserede de mere fodslæbende virksomheder: "Jeres opfattelse er forældet, og tiden løber ud for jer".

Helt så fint besøg var der ikke til en stor international NGO-konference afholdt et par uger tidligere, arrangeret af 92-gruppen, hvor nogle af civilsamfundets nøglespillere på klimaområdet var samlet til en uges diskussioner. Her mente flere deltagere, at et sammenbrud i København kunne være bedre end en dårlig aftale. Gennem 92-gruppen har FN-forbundet blandt andet fulgt klimaforhandlingerne, og vi bidrager sammen med de andre medlemmer af 92-gruppen med forslag til indhold i en god klimaaf tale, så et sammenbrud eller en dårlig aftale kan undgås.

Den danske regering er bare ikke så modtagelig for gode forslag og forstandige menneskers input. En god tradition om bredt sammensatte danske delegationer til internationale klimaforhandlinger, og som Danmark gerne selv fremhæver i blandt andet afrapporteringen om overholdelsen af Århus-konventionen, er brudt i forbindelse med COP15. Danske civilsamfunds-

repræsentanter er smidt ud af delegationen op til og under COP15. Sidst Danmark var vært for en stor FN-konference, Det Sociale Topmøde i 1995, havde man sikret sig en bred og repræsentativ delegation, hvilket man også havde da Danmark var formandsland for EU-landene under FN's Bæredygtighedstopmøde i Johannesburg 2002.

Det danske civilsamfund gør hvad de kan for at være klar før, under og efter COP15. En ting er involveringen i selve forhandlingerne, en anden ting er aktiviteter af mere folkeoplysende og kontaktskabende karakter. FN-forbundet var med til at stifte People's Climate Action (PCA) sidste år, hvorigennem de brede og inkluderende aktiviteter støt-

tes, og vi var også med til at stifte Civilsamfundets Klimaforum (CKF) i foråret, som vi siden har trukket os ud af. Som det ser ud nu, så ser det ud til at PCA, CKF og Udenrigsministeriet er ved at nærme sig en afklaring af, hvorvidt der kan afholdes et NGO-forum sideløbende med COP15 i december. I mellemtiden deltager DanMUN med et "Model United Nations" under højskolernes klimauge i august, og i samme måned skal FN-forbundet diskutere fælles klimaaktiviteter i forbindelse med Verdensføderationen af FN-forbunds' kongres i Sydkorea.

Torleif Jonasson er næstformand i FN-forbundet og medlem af Forbundets arbejdsgruppe vedr. COP15

Ban Ki-moon i Pressen

af Anders Boye, medlem af FN-forbundet

Med kort varsel havde Politiken og Udenrigsministeriet inviteret til møde den 25. maj med FN's generalsekretær, Ban Ki-moon. Men på trods af kun otte dage til at sikre sig billet var Politikens store hal, Pressen, fyldt til bristepunktet kl. 14, da Generalsekretæren ankom sammen med udenrigsminister Per Stig Møller.

Temaet var overordnet FN's relevans, FN's rolle i klimadebatten og organisationens rolle i løsningen af finanskrisen. Og bliv nu ikke chokeret, når vi kan konstatere, at ikke alle spørgsmålene blev besvaret denne eftermiddag i den gamle trykkerihal. Til gengæld fik et lille udsnit af danskerne (og ganske mange af FN-forbundets medlemmer) lejlighed til at møde den sympatiske og afdæmpede generalsekretær, der havde samlet en velduftende buket roser til danskerne og den danske regering til lejligheden. Men han udviste også betragtelige evner til diplomatisk balancegang, da han på et spørgsmål om de danske flygtninge i Brorsons Kirke, fik slået fast at menneskerettigheder kan der ikke rokkes ved, samt at man skal være opmærksom på, at nogle lande har et følsomt forhold til flygtninge.

Og så blev nogle muligvis lidt klogere, mens andre helt sikkert sad og kiggede

efter reaktioner fra Udenrigsminister Per Stig Møller. Men Udenrigsministerens veloplagte smil forblev intakt, indtil han skulle sætte ord på FN's nuværende udfordringer, som han med karakteristisk præcision listede som optakt til en opfordring om ikke at lade en god krise gå til spilde. I krisetider er der nemlig muligheder for forandring og udvikling, som ellers kan være svære at skabe. Den chance skal udnyttes, og hvorfor ikke med en reform af Sikkerhedsrådet. Salen var tydeligt enig.

På et af eftermiddagens sidste spørgsmål svarede Ban Ki-moon, at han betragtede klimaforandringerne som den største globale udfordring. Det var et populært svar i den klimaglade hovedstad, men måske også den globale udfordring, der lettest kan formidles og forene. Man bliver jo så hurtigt uenig om, hvordan det er med menneskerettigheder og landes "interne anliggender". Men det var bare en strøtanke på en af stolene bagest i salen denne eftermiddag, da FN's generalsekretær var på gennemrejse mellem et borgerkrigsramt Sri Lanka og et noget fredeligere Finland. Den gennemsympatiske generalsekretær tog afsked med en begejstret sal badet i behørigt blitzlys. Se mere fra mødet her:

<http://politiken.tv/nyheder/indland/article718464.ece>

Skamløs straffrihed

Et drama i Guatemala sætter på ny fokus på den ineffektive retsforfølgning i uoverskueligt mange lande i verden, men ikke mindst i Latinamerika

Af Henrik Døcker

En død mand har sat sindene i bevægelse i Guatemala – eller skal vi mere korrekt sige: Sat sindene i bevægelse hos nogle af borgerne i den urohærgede og i mange henseender nærmest retsløse mellemamerikanske republik. Han kastede dermed et stærkt projektørlys på en svøbe, der i mange år har hærget Latinamerika: Straffriheden, impuniteten, for et ubegribelig stort antal stærkt belastede personer.

Hvis I ser og hører dette indslag, er det fordi jeg er blevet myrdet af præsident Álvaro Colom ved hjælp af Gustavo Alejos, hans stabschef, og Gregorio Valdez, en forretningsmand, og billiget af Colom's kone, Sandra Torres.

Sådan lød det, da den guatemalanske advokat Rodrigo Rosenbergs stemme via en video nåede det guatemalanske folk to dage efter at han den 10. maj blev myrdet af to mænd, mens han cyklede hen ad en gade i Guatemala City. Han havde indtalt videoen kort forinden og givet den til en journalist. Rosenberg var hverken påfaldende rig el-

ler politisk indflydelsesrig, men han var én af de få i Guatemala, som ikke kun forholdt sig opgivende over for den grænseløse vold og de mange myrderier. Han var kommet under vejrs med at præsidenten var engageret i omfattende hvidvaskning af penge, som havde involveret en fremtrædende forretningsmand, der af præsidenten var blevet tilbudt en bestyrelsespost i den stats-ejede landbrugsbank.

Da forretningsmanden, Khali Musa, imod beregning var tilbøjelig til at røbe noget af den omfattende korrupsion, der dér gik i svang, blev han sammen med sin datter myrdet i april i år. Disse beskyldninger er ikke efter drabet blevet bevist, men man må gå ud fra, at Rosenbergs materiale herom, er betroet folk, der siden vil fremlægge det på én eller anden måde. Drabet og fjernsynstalen udløste store demonstrationer og krav om præsidentens afgang. Colom, en forretningsmand af centrumvenstreorienteret observans, har ganske vist hidtil fremstået som fortalende for rets-schaffen regeringsførelse og retfærdighed i det hele taget, men striber af forbrydelser og korrupsion har gennemsyret Guatemalas politiske liv i årtier og gør det fortsat.

Svag anklagemyndighed lammet af impunitetskultur

Som andre mellemamerikanske republikker har landet været plaget af uroligheder og borgerkrigs-lignende til-

stand – her helt fra 1960 til 1996. For hver 100.000 mennesker bliver der myrdet 50, således 6000 i de sidste 12 måneder. Poliiti og retsvæsen er håbløst underbemandet og underbetalt, ifølge FN bliver kun 2 pct. af lovovertrædelserne opklaret. Trusler og repressalier hører til dagens orden: 56 politikere blev myrdet under præsidentvalgkampagnen i 2007. – Præsident Colom har nu bedt både FN og USA's forbundspoliti FBI om at deltage i efterforskningen af mordet på Rosenberg.

Guatemala har såmænd nedsat en særlig International Kommission mod Straffrihed i Guatemala (CICIG), som støttes af FN; dén vil også deltage i efterforskning af den myrdede advokats beskyldninger. FN's særlige rapportør om 'uautoriserede' (eng: *extrajudicial*) henrettelser, den australske juraprofessor *Philip Alston*, har kaldt Guatemala 'det rette sted at begå et mord', underforstået uden at blive draget til ansvar. Der er her ligefrem fremelsket en "impunitetskultur", hvor meget få af de 17 drab, der begås hver dag, opklares.

Særligt udsatte er advokater, journalister og ngo-aktivister, der vover at sætte sig op mod denne 'kultur'. Ni aktivister, der arbejder for to fremtrædende menneskeretsorganisationer, modtog således dette forår utallige dødstrusler via sms – i disse tilfælde fordi de pågældende søger retfærdighed for drab begået under borgerkrigen.

Omkring 200.000 mennesker mistede livet under det blodige 36 år lange in-

terne opgør mellem højre og venstrekræfter. Af de 626 massakrer, der indtil nu er dokumenteret af den særlig nedsatte sandhedskommission, er det kun lykkedes at gennemføre tre retssager ved guatemalanske domstole. Senest blev fem 'paramilitære' guerillaer i maj 2008 dømt for drab på 26 civile i Rio Negro i 1982. Da 80 millioner dokumenter i juli 2005 blev fundet i arkiverne for det nu nedlagte nationale politi, fattede menneskeretsforkæmpere nyt håb om at kaste lys over mange af de forsvundne under borgerkrigen.

Retshistorisk sag om impunitet til overnational pådømmelse

Den guatemalanske menneskeretsombudsmand har nu gennemgået flere millioner akter, men først senere på året ventes arkivet egentlig åbnet. Præsident Colom har bebudet, at de militære arkiver ligeledes vil blive åbnet. Men forsvarsministeren har trukket det i langdrag med henvisning til 'landets sikkerhed'. En nyere lov fra september 2008 torpederer imidlertid dette: Det bestemmes nemlig i § 24 i lov om aktindsigt og offentlig information, at "information vedrørende efterforskning af krænkelse af fundamentale menneskerettigheder eller forbrydelser mod menneskeheden under ingen omstændigheder" kan klassificeres som fortrolige og holdes hemmelige.

Den ovennævnte anti-impunitetskommission (CICIG) undersøgte sidste år 15 sager, men havde ellers ikke noget særlig optimistisk budskab at komme med. Den var blevet "systematisk mod-

arbejdet" under optrevling af nogle af de korrupsionssager, den beskæftigede sig med.

I virkeligheden skulle ét af de vigtige gennembrud i hvad man kunne kalde 'det forsøgsvisse retsopgør' efter borgerkrigen komme udefra - som i øvrigt også ved et lignende retsopgør efter "den beskidte krig" i Argentina 1976-83- nemlig da Spaniens forfatningsdomstol i en historisk kendelse fastslog, at den såkaldte *universelle jurisdiktion* lod sig anvende i sager om folkedrab, her rettet mod otte guatemalanere, som der så blev udstedt international arrestordre imod. Udleveringen har dog endnu ikke fundet sted.

Det drejede sig her om de ansvarlige for det guatemalanske politis storm på den spanske ambassade i Guatemala City i 1980, hvorunder 37 mennesker blev dræbt. Ambassaden var blevet besat af en gruppe aktivister som udtryk for en protest mod undertrykkelsen af Guatemalas indianske befolkningsflertal.

Selv om rækken af drab - både på fremtrædende samfundsskikkelser og mere 'anonyme' eksistenser - er endeløs både i Guatemala, Mexico og striber af andre latinamerikanske lande såvel som mange andre steder, f.eks. i Central- og Østeuropa og Afrika, så fortsætter globale bestræbelser, det være sig gennem FN, EU eller andre internationale organisationer, på at påvirke staterne til at opprioritere retsforfølgning som sådan. Den mexicanske rege-

ring er i april blevet indklaget for *Den Interamerikanske Domstol for Menneskerettigheder*, der har sæde i Costa Ricas hovedstad San José, for ikke at have opklaret drabet på tre kvinder i Ciudad Juarez, Chihuahua, i 2001.

Med andre ord et eksempel en målrettet, og måske i sidste ende succesrig indsats for at *gøre op med impunitet*. Efter årelangt pres fra de forladte familier har denne inter-amerikanske domstol - som altså på en måde kan sammenlignes med Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg - taget denne, den første sag om kønsbaserede drab op. Ganske kort efter at ligene af de tre kvinder var fundet, blev to mænd anholdt og torteret under afhøringerne. Den ene af dem døde af det, den anden tilstod. Fire år efter faldt sagen mod den overlevende, da der ikke var tilstrækkeligt stærkt bevis til en dom.

Dette er blot ét eksempel af tusinder i et *Mexico*, hvor forbryderbander, særligt dem, der lever af storhandel med narkotika, behersker stor dele af landet, og hvor effektiv retsforfølgelse kun i sjældne tilfælde og efter en uhørt energisk indsats af familiemedlemmer fører til effektiv efterforskning af forbrydelser, endsige domfældelse af de skyldige.

Kenyas politi henretter selv lovovertrædere

Fra FN-rapportør Alstons arbejdsmark er der uhyggeligt meget oprørende og gruvækkende materiale at øse af. Af-

slutningsvis her beretningen om resultatet af hans ti-dages inspektion af *Kenyas* politi: Den mundede ud i en opfordring til den kenyanske præsident Mwai Kibaki til at afskedige sin rigspolitichef og rigsadvokat. "Jeg har modtaget overbevisende vidnesbyrd om at der i dette land findes en velplanlagt strategi for drab på folk, som er under mistanke for at have begået forbrydelser". Især oprørske typer, småkriminelle og politiske systemkritikere. Over 1000 er det gået ud over og uden at nogen i politiet er blevet straffet. Med Alstons ord: "Kenyas politi er lig med loven".

Hans rapport kom frem dagen efter den regeringsnedsatte kenyanske Nationalkommission for Menneskerettigheder (KNCHR) havde offentliggjort en video, hvori en politibetjent beskrev hvordan han i en periode hvor han var chauffør for en dødspatrolje, havde overværet nedskydningen af 58 mennesker. Denne *seriøse sladrehanke* ("*whistleblower*"), Bernard Kiriinya, blev selv myrdet fire måneder efter at have afgi-

vet sit vidnesbyrd. Ved redaktionens slutning (25.5.) havde præsident Kibaki ikke reageret på FN-rapportørens opfordring. I en reaktion på professor Alstons rapport hedder det i en regeringserklæring: "Det er ubegribeligt, at en person, der kun har været her i mindre end ti dage kan foregive at have gennemført så omfattende og nøjagtig efterforskning vedrørende et så alvorligt emne".

Vist så - det kan også undre hvordan eksperter fra EU og Europarådet under et kort ophold i Danmark kan skaffe sig indgående viden om fx dansk flygtningepolitik, niveauet af fremmedhad i befolkningen eller tendensen til at benytte engelske ord. Men udenlandske eksperter kan tænkes at have gjort et grundigt forarbejde og have skaffet sig et netværk i det land, de skal undersøge. Sådan!

Slutdokumentet fra Durban 2 - en teknisk gennemgang

Dygtigt diplomatisk arbejde forvandlede de ensidige og kontroversielle udkast til et balanceret slutdokument. Ytringsfriheden står nu i centrum for de kommende års drøftelser

af Erik Arnsted

I nyhedsbrevet fra marts 2009 gennemgik jeg det sidste halve års udvikling i udkastene til slutdokument frem til og med rolling text dokumentet af 17. marts 2009, som markerede gennembruddet for det dygtige diplomatiske arbejde, der omsider fik luget kraftigt ud i emnevalg og sprogbrug i de foregående, meget kontroversielle dokumenter og tilføjet nye gode afsnit, og dermed skabte udkastet til et balanceret statusdokument for racismebekæmpelsen siden den første racismekonference i Durban 2001. Udenrigsminister Per Stig Møllers indsats, specielt i forhold til de afrikanske lande, var af afgørende betydning.

Den bastante og ensidige kritik af Israel var nu taget ud, og det samme gjaldt formuleringer, der sidestillede forhånelse af religioner med krænkelser af menneskerettighederne. Formuleringer med kulturel relativistisk indhold var ta-

get ud, men der var dog stadig paragraffer om kulturel diversitet (§§ 7 og 22). I § 12 om religiøs intolerance var islamofobi nu sidestillet med antisemitisme, kristianofobi og antiarabisme, og der var sket forbedringer ved at § 66 om Holocaust var kommet ind, og teksten vedrørende bekæmpelse af straffrihed for folkemord i § 65 var blevet strammet op. Der var desuden kommet gode tekster i §§ 86 og 87 vedrørende bekæmpelse af diskrimination af kvinder og pigebørn og bekæmpelse af vold mod kvinder og børn. Men der var og er stadig mangler ved dokumentet, for eksempel er der intet med om bekæmpelse af diskrimination på grund af seksuel observans.

Op til afholdelsen af gennemgangskonferencen 20. - 24. april 2009 i Geneve blev der skabt enighed om yderligere nogle få ændringer, således at konferencen allerede på konferencens anden dag enstemmigt kunne vedtage slutdokumentet. Af FN's 192 medlemmer deltog 182, som således alle har tilsluttet sig teksten. 10 lande havde med forskellige begrundelser boykottet eller forladt konferencen bl.a. ved udsigten til et uantageligt slutdokument. Det var USA, Israel, Canada, Tyskland, Polen, Holland, Italien, Tjekkiet, Australien og New Zealand.

Af de sidste ændringer i dokumentet kan nævnes tilføjes til § 5, hvor det markeres, at der er behov for politisk vilje til at beskæftige sig med alle former for racisme også i lande, der er under fremmed besættelse. Der blev tilføjet en ny § 7, hvor det gentages, at kulturel diversitet er et værdsat aktiv for menneskehedens fremskridt og velfærd. § 12 om diskrimination som følge af den globale stigning i antallet af tilfælde af racistisk eller religiøs intolerance og vold blev omformuleret, således at hvor der før taltes om, at diskriminationen underminerer rettighederne for de pågældende personer, så står der nu, at denne racistiske intolerance og vold især kommer til udtryk ved nedsættende påhæftning af klicheer og stempling af personer, baseret på deres religion eller tro. I § 65 om bekæmpelse af straffrihed for folkemord blev der foretaget en yderligere opstramning ved henvisning til folkemordskonventionen fra 1948 og handlingsplanen fra Durban 1, § 82. Endelig blev § 138 ændret, således at Højkommissærens forslag om etablering af observatory on racism er udgået.

Det vedtagne slutdokument fremstår nu, i modsætning til udkastene, i højere grad som et teknisk gennemgangsdokument i forhold til udviklingen siden Durban 2001.

Ytringsfriheden og begrænsninger heri

Selvom begrebet forhåelse af religioner er udgået af dokumentet, står diskussionen vedrørende ytringsfriheden

contra tilskyndelse til had stadig centralt i slutdokumentet. Det var faktisk også tilfældet i slutdokumentet 2001, men da var hovedvægten lagt på tilskyndelse til had via internettet, hvor Danmark kom i fokus på grund af Glistrups hjemmeside med hadpropaganda mod muslimer. Siden Durban 1 har terrorangrebene 11. september 2001 og Muhammed-tegningerne sat øget fokus på problematikken, og nu er diskussionen drejet hen på artiklerne 19 og 20 om ytringsfrihed i Konventionen vedrørende de borgerlige og politiske rettigheder

Artikel 19

1. Enhver har ret til meningsfrihed uden indblanding.

2. Enhver har ret til ytringsfrihed; denne ret skal omfatte frihed til at søge, modtage og meddele oplysninger og tanker af enhver art uden hensyn til landegrænser, i mundtlig, skriftlig eller trykt form, i form af kunst eller ved andre midler efter eget valg.

3. Udøvelsen af de ved denne artikels stk. 2 hjemlede rettigheder medfører særlige forpligtelser og et særligt ansvar. Den kan derfor undergives visse begrænsninger, men dog kun sådanne som er hjemlet ved lov og er nødvendige:

a) af hensyn til respekten for andres rettigheder eller omdømme;

b) af hensyn til statens sikkerhed, den offentlige orden (ordre public), sundhed eller sædelighed.

Artikel 20

1. Al propaganda for krig skal være forbudt ved lov.

2. Enhver tilskyndelse til nationalt had, racehad eller religiøst had, som ophidser til forskelsbehandling, fjendtlighed eller vold, skal være forbudt ved lov.

Der er tydeligvis behov for at fortsætte drøftelserne vedrørende artikel 20, stk. 2, som er behandlet i slutdokumentets §§ 13, 68, 69 og 134. Fremadrettet får især slutdokumentets § 134 betydning. Her imødekommes Højkommisærrens forslag om afholdelse af en række eks-

pert workshops, der skal skabe en bedre forståelse af, hvordan begrebet tilskyndelse til had indgår i lovgivning, domstolspraksis og i nationale politikker i forskellige egne af verden, og i hvilket omfang man har implementeret forbuddet i artikel 20, stk. 2.

Slutdokumentet kan ses her: http://www.un.org/durbanreview2009/pdf/Durban_Review_outcome_document_En.pdf

Erik Arnsted er medlem af FN-forbundets bestyrelse og af Forbundets arbejdsgruppe, som beskæftiger sig med menneskerettigheder med fokus på FN's menneskerettighedsråd

Indtryk fra Durban 2-konferencen

af Bente Rich

Durban 2-konferencen, der blev afholdt i april med det formål at give Durbandeclarationen og den dertil hørende handlingsplan et "serviceeftersyn", er blevet noget tilfældigt behandlet i den danske presse. Der har været lagt vægt på spørgsmålet om, hvorvidt Danmark overhovedet skulle deltage, og demonstrationerne ved konferencens åbning kom til at fylde mere, end de gjorde i konferenceforløbet.

Jeg vil derfor supplere med mine indtryk af, hvad der også foregik.

Siden Durban-konferencen i 2001 har selve processen med arbejdet mod racisme været udsat for velorganiseret misinformation, som forsøgte at afspore konferenceforberedelserne. Det krævede derfor en helt ekstraordinær indsats fra Højkommissæren for Menneskerettigheder, Navanthen Pillay, og hendes nærmeste medarbejdere at forhandle sig frem til et slutdokument, som i praksis var vedtaget fredagen før konferencens start. Selv om 182 stater underskrev dette dokument, valgte nogle af dem at udeblive fra konferencen.

Nogle NGO'er forsøgte til det sidste at "sætte lus i skindpelsen". Således blev jeg, mens jeg stod i køen til registrering kontakten af et par af dem med kraftige opfordringer til at boykotte dele af konferencen og med oplysningsmateriale.

Interesserede kan på FN's hjemmeside læse pressemeddelelsen om, hvorledes organisationen valgte at håndtere forstyrrelserne.

Overordnet set lykkedes det ved Højkommissærens samarbejde med staterne at nå frem til et dokument, der igen bringer racismespørgsmålet tilbage i fokus. Samtidig understregede højkommissariatet, at det havde vist sig undervejs, at politiske kampe havde overtruffet de virkelige problemer vedrørende racisme. En konsekvens deraf var, at man ved konferencens afslutning så at sige stod ved en ny start, hvor FN fremover får behov for et mere udbygget samarbejde med nationale menneskerettighedsorganisationer og civilsamfundene. Især FN-organisationens manglende muligheder for egentlig overvågning af området medfører, at man er totalt afhængig af, at andre end staterne indberetter sager om racistisk motiverede overgreb, så man ud fra dette bevismateriale får et arbejdsgrundlag.

Frygt for øget racisme pga. finanskrisen

Det blev mange gange og i forskellig sammenhænge under konferencen nævnt, at man frygter en øget racisme globalt som følge af finanskrisen. Ligeledes blev den nære sammenhæng mellem racisme, fattigdom og marginalisering fremhævet hyppigt.

Man vil derfor i den kommende tid fokusere på særligt sårbare grupper som migrantarbejdere, flygtninge, asylsøgere og internt fordrevne, børn, kvinder, handicappede og ofre for udnyttelse.

Interesserede kan på FN's hjemmeside læse oplæggene og højkommissariatets egen analyse af slutresultatet. I den kommende tid vil man gå videre med en analyse af de forskellige regioners politik vedrørende racisme, deres lovgivning derom og den praktiske udmøntning deraf.

Her vil jeg give eksempler på nogle af de aktiviteter, der foregik parallelt med oplæggene i rådssalen. Overordnet blev jeg overrasket over, hvor meget, der faktisk har været sat i gang rundt om i verden for at påvise racisme, at bekæmpe denne - og især tiltag for at udbrede viden om racisme og at forebygge nyopståen deraf. Selv om jeg forsøger at holde mig orienteret via dagspressen, erindrer jeg ikke at have hørt om så systematiserede tiltag i Danmark, som det her blev beskrevet.

(Retfærdigvis skal det nævnes, at Amnesty i Danmark for nylig har etableret en mulighed for et kort undervisningsprogram for skolelærere, der får lyst til at undervise om menneskerettigheder)

Men det overraskede mig, hvorledes organisationer som OSCE og UNESCO siden 2001 har opbygget et større internationalt samarbejde omkring arbejdet mod racisme.

OSCE har mange aktiviteter i form af monitorering af adfærd og handlinger, der er udløst af had eller inspirerer dertil, når det når et omfang, der antager kriminel karakter. Dertil arbejder man med forebyggelse i form af udarbejdelse af undervisningsmateriale, der kan skræddersys til lokale problemer, f.eks. antimuslimsk holdning i Spanien og antisemitisk holdning i Polen. Der udarbejdes materiale såvel til civilsamfundet som til medier.

Racisme grundlægges i ungdommen

UNESCO har udviklet et projekt, The International Coalition of Cities against Racism, hvor man fokuserer på ungdom i storbyer. Rationalet bagved er det, at racisme oftest grundlægges i ungdommen, og at der er størst risiko derfor i storbyer, hvorfor man kan forvente den største effekt ved en indsats i disse byer. Projektet er i øjeblikket udbredt til 90 storbyer - beskæmmende nok deltager Danmark ikke. De involverede byer inddrager antiracismeperspektivet i deres indsats vedrørende unge på mange politikområder, for eksempel oplysning, medborgerinddragelse, boligpolitik, arbejde med konflikthåndtering og "hate crimes". Dertil kommer et systematisk arbejde for at fremme kulturel diversitet.

I denne sammenhæng bør også UNIACC, FN's koordinationskomite for undervisning om menneskerettigheder i skolesystemet. Man samarbejder med regionale organisationer, og der blev gennemgået eksempler på un-

dervisning i skoler selv på lavere klassetrin end de spæde tiltag i Danmark. Således bruges undervisningen i potentielle menneskerettighedskonfliktområder som Nordirland, Sydafrika og Indien (vedrørende kasteløse). Desuden blev der fortalt om andre interessante anvendelsesmuligheder af menneskerettighedsundervisning, f.eks. til planlægning af undervisning af romabørn i Rumænien, så de lettere kan opretholde skoletilknytningen.

Det var på samme tid overvældende og opmuntrende at blive konfronteret med ilderigdommen og især de omfattende praktiske anstrengelser for at basere antiracismearbejde på et livskraftigt fundament.

Udover disse parallelle konferencer var der lignende tiltag omkring racisme og de oprindelige folk, fremme af lighed gennem ytringsfrihed - samt det potentielle konfliktområde mellem ytringsfrihed og opildnen til racebetinget eller religiøst betinget had.

Det vil være for omfattende at referere alle sessioner, men jeg vil knytte et par kommentarer til det sidste tema:

Som en konsekvens af de synlige konflikter rundt om i verden, hvor begrebet ytringsfrihed ofte er blevet misbrugt, og hvor det er et konstant problem at trække grænsen mellem kritik og opfordring til had, har højkommisariatet udbygget indsatsen på dette område. Man har oprettet to stillinger som "special rapporteurs", særligt kvalificerede

personer, der skal indsamle oplysninger og vejlede om henholdsvis problemer vedrørende ytringsfrihed og problemer på området for religion. Dette giver en mulighed for en konstant dialog på dette konfliktområde og modvirker "sort-hvid tænkning", som der har været en stor tilbøjelighed til. Overordnet betragter man i højkommisariatet ytringsfriheden som en hjørnesteen i de universelle menneskerettigheder - og ytringsfrihed og religionsfrihed som gensidigt afhængige. En oplægsholder fra Rwanda understregede, at en egentlig ændring af menneskelig holdning kræver mere end lovgivning - og at det er nødvendigt at åbne dialogen for, hvad mennesker tænker om hinanden.

Konklusion: Konferencen må betragtes som vellykket i og med, at det lykkedes at få racismespørgsmålet i fokus igen. Forløbet viser dog også, at emnet kræver en konstant opmærksomhed fra civilsamfundet og nationale menneskerettighedsorganisationer for at forhindre, at politikere afsporer processen.

Herudover blev det klart for mig, at vi i Danmark vil kunne nå langt ved at lære af andres indsats mod racisme - og at der generelt er et stort behov for at stimulere diskussionen om, hvornår og hvor racisme forekommer i Danmark. Kunne vi kombinere dette med en generel bedre information om konventioners indhold, ville megen debat blive mere meningsfuld.

Det var lidt trist at se, at den danske regering prioriterer samarbejdet med NGO'er på dette område lavere end f.eks. Norge. Tilfældigt mødte vi danske repræsentanter for de forskellige organisationer hinanden i ugens løb uden at vide noget om, hvem der var rejst dertil. I modsætning dertil var norske NGO-repræsentanter i stort tal deltagere i den officielle delegation, hvis leder, den norske udenrigsminister, Jonas Store, i øvrigt holdt en fremragende tale om ytringsfrihed og frie mediers ansvar for ikke at udbrede had.

Personligt gjorde jeg den erfaring i konferencegens forløb, at deltagerne den ene gang efter den anden havde held til at fastholde fokus og komme videre

med debatten om racisme. Såvel under åbningsceremonien som under de parallelle konferencer opstod der situationer, hvor repræsentanter for Iran og de jødiske organisationer forsøgte at genopdyrke deres indbyrdes politiske konflikt, og hvor flertallet af deltagerne tålmodigt gik videre med det aktuelle tema uden at lade debatten afspore. Der skete så at sige en desensibilisering, hvor det viste sig muligt at fastholde og fortsætte debatten om racisme i bedste FN-ånd.

Bente Rich er medlem af FN-forbundets bestyrelse og af Forbundets arbejdsgruppe, som beskæftiger sig med menneskerettigheder med fokus på FN's menneskerettighedsråd

INTERNATIONALT OVERBLIK

ved Henrik Døcker

FN mangler 1,5 milliarder \$ på sit budget

De gode gerninger bærer lønnen i sig selv, siger man. Men FN's vicegeneralsekretær for den almindelige drift *Angela Kane* kan ikke undgå at være bekymret over, at der mangler tilsagn om 1,5 mia. \$ (8,3 mia. kr.) på budgettet for 2008-09, fordi ni lande er bagud med deres betalinger. Det er uheldigvis nogle af de "tunge" bidragsydere, idet de står for 90 pct. af budgettet! Det drejer sig om Kina, Storbritannien, USA, Tyskland, Mexico, Iran, Kina, Norge og Sydkorea. FN's Generalforsamling godkendte i december en stigning på 17 pct. i budgettet - fra 4,17 mia. \$ til 4,87 mia. \$, herunder 500 mio. \$ dollars alene til FN-styrken i Darfur (Sudan). Syv af FN's 193 medlemslande har fået deres stemmeret midlertidig inddraget på grund af restance med betaling.

FN-appel om 543 mio. \$ til de mange fordrevne fra Swat-dalen i Pakistan

FN har appelleret til verden om 543 mio. \$ (2,9 mia. kr.) til at bistå de omkring to mio. pakistanere, som kampe mellem den pakistanske hær og Taleban-oprørerne har drevet bort fra deres hjemstavn. De ufattelige lidelser, befolkningen er blevet påført, har dog i forvejen udløst et løfte om 224 mio. \$ (1,3 mia. kr.) fra en række Pakistanvenlige stater, herunder USA. De 15.000

pakistanske soldater i

Swat-dalen er konfronteret med 4-5000 talebanere, 160.000 pakistanere er foreløbig indkvarteret i flygtningelejre. FN planlægger i alt 165 projekter i sin hjælpepakke til de nødstedte. Der næres frygt for, at talebanerne vil benytte tilbageblevne bønder som menneskelige skjolde under de fortsatte kampe om kontrollen med det naturskønne område.

Første domme over serbiske officerer for deres brutalitet i Kosovo

Det Internationale Straffetribunal vedr. Eksjugoslavien har afsagt sine første domme over serbiske officerer for krigsforbrydelser og forbrydelser mod menneskeheden, begået i Kosovo. Af i alt seks tiltalte for forbrydelser under terror og voldshandlinger mod kosovo-albanere i 1999 blev én frikendt. Den tidligere jugoslaviske viceministerpræsident *Nikola Sainovic*, general *Nebojsa Pavkovic* og politigeneral *Sreten Lukic* blev hver idømt 22 års fængsel for gennem drab og deportationer at ville forrykke befolkningsproportionerne i provinsen Kosovo.

General *Vladimir Lazarevic* og generalstabschef *Draguljub Ojdanic* idømtes hver 15 års fængsel for at have bistået og befordret deportationer og folkeflytninger af kosovo-albanere. Det jugoslavisk-serbiske felttog mod kosovo-

albanerne blev gennemført af hæren suppleret med politistyrker. Fordrivelsen tvang i alt 700.000 kosovo-albanere på flugt i perioden marts-juni 1999. Hensigten var ifølge dommen at sikre serbisk kontrol med provinsen. Aktionen blev standset ved NATO's luftbombardement af Serbien, som indledtes 24. marts 1999. Den daværende serbiske præsident Milan Milutinovic blev frikendt for ansvar, eftersom det ikke var ham, men den daværende jugoslaviske præsident, nu afdøde Slobodan Milosevic, der havde kontrollen med den jugoslaviske hær på det tidspunkt.

Sierra Leone-oprørere dømt for bl.a. rekruttering af børnesoldater

Tre oprørsledere fra Den Forenede Revolutionsfront (RUF) under borgerkrigen i Sierra Leone 1991-2002 er blevet dømt årelange fængselsstraffe for krigsforbrydelser og forbrydelser mod menneskeheden, hvorunder faldt angreb på fredsvagter, gennemtvingelse af ægteskaber og brug af børnesoldater. *Issa Hassan Sesay, Morris Kallon og Augustine Gbao* fik hhv. 52, 39 og 25 års fængsel ved det særlige straffetribunal vedr. Sierra Leone, som i 2002 blev nedsat efter aftale mellem landets regering og FN. Dets mandat er at dømme de hovedansvarlige for krigsforbrydelser og forbrydelser mod menneskeheden, som blev begået efter 1996, da kampene i Sierra Leone i særlig grad var kendetegnet ved lemlæstelser, drab, voldtægt og sex-slaveri. Mens tribunalen er sat i Sierra Leones hovedstad, føres sagen mod den hovedtiltalte, Liberias tidlige-

re præsident og diktator Charles Taylor, af sikkerhedsgrunde i Haag.

20 års fængsel til bosnisk-serbisk general

Det særlige appelkammer i Straffetribunalet for Eksjugoslavien har nedsat en straf på 27 års fængsel til den serbisk-bosniske politiker *Momcilo Krajinic* til 20 år. Han fandtes ansvarlig for deportationer og forfølgelse af ikke-serbiske borgere i Bosnien-Hercegovina under borgerkrigen i 1990'erne, men frikendtes for folkedrab og medvirken til folkedrab, som han tidligere var dømt for.

Han fandtes skyldig i deltagelse i det kriminelle forsæt at ville fordrive bosniakkerne fra Bosnien-Hercegovina. I alt 117 retssager med tiltaler for alvorlige krænkelse af den humanitære folkeret er hidtil blevet gennemført ved tribunalen i Haag. 42 sager verserer.

FN's sikkerhedsråd har forlænget fredsstyrken på Østtimor med ét år

FN's sikkerhedsråd har forlænget den fredsstyrke, der blev sendt til Østtimor efter urolighederne i 2006, til februar 2010. Der er fremdeles behov for at FN-styrken tager hånd om målrettet uddannelse af militær og politi i den ugestat. FN's Integreerede Mission til Østtimor (UNMIT) skal også bistå ved et valg, der er planlagt til afholdelse i år. Det kraftige behov for stabilisering kan føres tilbage til de kampe mellem den østlige og vestlige del af østaten, der i 2006 sendte 155.000 mennesker, eller 15 pct. af befolkningen på flugt - alt sam-

men udløst af at regeringen havde hjemsendt 600 soldater, svarende til en tredjedel af hæren.

Nye kampe i Somalia afføder nye flygtningestrømme

FN's Flygtningehøjkommissariat (UNHCR) er bekymret over følgerne af nye kampe mellem Somalias føderale overgangsregering og forskellige oppositionsgrupper. Omkring 45.000 mennesker er herved drevet på flugt. Hospitalet i hovedstaden Mogadishu er overfyldt af sårede.

Mange indbyggere har holdt sig inden døre, men er kommet i vanskeligheder på grund af mangel på mad og medicin. I forvejen lever 400.000 hjemstavnsfordrevne på et område 30 km sydvest for hovedstaden. UNHCR understøtter 460.000 somaliske flygtninge i nabolandene Kenya, Yemen, Etiopien, Djibouti og Uganda foruden i alt 1,3 millioner nødstedte inden for Somalias grænser.

Ban Ki-moon advarer mod at sende FN-styrker til Somalia

Generalsekretær Ban Ki-moon har i en ny rapport vendt sig mod at sende flere FN-styrker til det borgerkrigshærgede Somalia. "Risikoen er for høj, fredsstyrker risikerer direkte at blive angrebet", hedder det. Somalia har været lig med anarki lige siden det diktatur blev styret i 1991. For tiden er store dele af landet sydlige og centrale dele styret af de yderligtgående Shabaab-oprørere allieret med fundamentalistiske muslimer. Det er dog tanken, at den nuværende FN-styrke, som er i landet (AMISOM),

gradvis skal forøges til 8000 mand. Mange industrilande er ivrige efter at skabe stabilitet i Somalia, om ikke andet så for at få standset den vidtstrakte piratvirksomhed. Disse lande har netop vedtaget at yde 250 mio. \$ (1,3 mia. kr.) til Somalias udvikling.

FN mangler 70 pct. af det beløb, som skønnes nødvendigt til fattige og hungerramte i Øst- og Centralafrika

Kun 27 pct. af de 5,3 mio. \$ (ca. 29 mio.kr.), som skønnes nødvendigt til at imødegå den aktuelle humanitære krise i Øst- og Centralafrika, er blevet bevilget, oplyser FN's Kontor for Koordination af Humanitære Anliggender (OCHA). Pr. 1. april var der kun kommet tilsagn på 1,4 mio.\$ (7,7 mio. kr.) til at afbøde nøden i alt syv lande: Den Centralafrikanske Republik, Tchad, Den Demokratiske Republik Congo (DR Congo), Kenya, Somalia, Sudan og Uganda.

Bedre fængsler, men stadig barske forhold, præget af tortur, i Kasakhstan

Det hjælper ikke meget, at fængslernes indretning og maden dér er blevet bedre, hvis der fortsat udøves tortur, og det i øvrigt er umuligt at indbringe klage over noget som helst - i Kasakhstan.

FN's menneskerettighedsråds særlige rapportør om tortur samt brutal, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, professor Manfred Nowak, oplyser efter et ni-dages besøg i Kasakhstan, at han har modtaget tro-

værdige beretninger om hvordan de indsatte har modtaget slag med knyt-næver, med plasticflasker fyldt med sand og med politiknipler. Hertil kommer spark og næsten-kvælning med plasticposer og gasmasker.

Klimaforandringer truer østaten Maldivernes overlevelsessevne

En stigning i vandstanden omkring Maldiverne samt en erosion af kystområderne truer statens overlevelse, fremgår det af en rapport fra den brasilianske arkitekt, professor Raquel Rolnik. Siden tsunamien i 2004 har Maldiverne og dets 300.000 indbyggere modtaget 400 mio. \$ (2,2 mia. kr.) i international bistand, men fru Rolnik – en anerkendt ekspert i urbanisering – udtrykker bekymring for de maldiviske myndighedernes forvaltning af pengene. Genopbygningen er ikke tilfredsstillende, og 3500 mennesker, der blev hjemløse ved tsunamien, bor stadig i midlertidige skure. 80.000 indvandrere fra Bangladesh og andre sydøstasiatiske lande er også interimistisk indkvarteret. Eksperten efterlyser mere hensyntagen til disse mennesker i rapporten, som er indgivet til FN's Menneskerettighedsråd.

FN bør sætte mere skub i den uafsluttede afkolonisering

Verden har stadig 16 ikke-selvstyrende territorier – og derfor bør FN forøge farten i sine afkoloniseringsbestrebelse, udtaler FN-generalsekretær Ban Ki-moon. Ved FN's oprettelse i 1945 levede der 750 millioner mennesker under fremmed åg, mens det i dag er bragt ned til under to millioner. Men det er

ikke altid, at de indfødte befolkninger vil have selvstyre: En folkeafstemning på territoriet *Tokelau* – tre små og isolerede atoller i Stillehavet – gav således ikke flertal herfor, så de bliver helt og fuldt under New Zealand. De områder, der regnes som ikke-selvstyrende i henhold til FN-pagtens art. 73e, er: *Vestsahara* (langt det største), *Gibraltar*, *Ny Caledonien*, *Amerikansk Samoa*, *Anguilla*, *Bermuda*, *De britiske og amerikanske Jomfruøer (Virgin Islands)*, *Caymanøerne*, *Guam*, *Montserrat*, *Pitcairn*, *Sankt Helena*, *Turks- og Caicos-øerne*, *Tokelau* og *Falklandsøerne*. De stater, de sorterer under, USA, Storbritannien, Frankrig og New Zealand, har forpligtet sig til at tilvejebringe en "passende" grad af selvstyre i territorierne.

Straffetribunalet vedr. drabet på den libanesiske politiker Rafiq Hariri på plads

Fire år efter drabet på Libanons tidligere ministerpræsident Rafiq Hariri og 22 andre – ved et bilattentat i Beirut – er det lykkedes at få sat et internationalt straffetribunal på skinner. Generalsekretær Ban Ki-moon kaldte det en historisk landvinding under forsøgene på at sikre retfærdighed, således at de ansvarlige kan drages til ansvar. Den canadiske statsadvokat Daniel Bellmare står i spidsen for den særlige internationale og uafhængige undersøgelseskommission, som leder efterforskningen fra et kontor i Haag. Et 'fremskudt kontor' i Beirut vil dog udgøre kernen i efterforskningen. Vedholdende forlydender vil vide, at Syrien stod bag snigmordet på Hariri.

156 stater har op ti år tiltrådt anti-personel-mine-konventionen

Selv om nu 156 stater har undertegnet anti-personelmine-konventionen, så er der fortsat formidable udfordringer med at fjerne miner, udtaler FN's generalsekretær Ban Ki-moon i anledning af tiåret for tilvejebringelsen af konventionen. Over 200.000 landminer blev uskadeliggjort i 2008, således 81.000 af dem i Afghanistan ved en gigantisk indsats af 8000 mand i det afghanske landmine-rydningsprogram. FN arbejder sammen med regionale sammenlutninger, ikke-statslige organisationer (ngo'er) samt Internationalt Røde Kors. I alt 50 har således modtaget én eller anden form for bistand til at fjerne anti-personelminer. Centralt i alt dette står FN's minerydningshold, der omfatter i alt 14 FN-kontorer, programmer, stiftelser og agenturer.

FN medvirker til demobilisering af over 800 børn fra væbnede bander i Congo

FN's fredsskabende mission i Congo (MONUC) har demobiliseret 880 børn, som var udskrevet som børnesoldater i den østcongolesiske provins Nord-Kivu. En mindre del af børnene stammede fra Rwanda, Burundi eller Uganda. I alt 250.000 civile i Congo er siden august blevet tvunget på flugt på grund af fortsatte kampe. Ifølge FN's Kontor for Koordination af Humanitære Anliggender (OCHA) er angreb på humanitære hjælpere i tiltagen i Nord-Kivu-provinsen. En delegation fra UNICEF er ankommet til provinsen Katanga for at bekæmpe fejlernæring, som der si-

den august har været 1200 tilfælde af. Af sygdomme er kolera og malaria dem flest lider af.

Næstkommanderende for FN's Congo-fredsstyrke tiltalt i Haag

General Bosco Ntaganda, næstkommanderende for FN's militære operationer i det østlige Congo, er nu som 'krigsherre' efterlyst af Det Internationale Straffetribunal for krigsforbrydelser i Congo. Han kæmpede oprindeligt sammen med den nu anholdte oprørsleder Nkunda, der støttede nabolandet Rwandas tutsi-befolkning mod hutu'erne, og beskyldes for grusomheder, herunder rekruttering af børnesoldater til kampen mod hutu'erne i Congo. Stridighederne i det østlige Congo har ændret sig drastisk i år, eftersom Congo har allieret sig med sin tidligere fjende, det nu tutsi-baserede regime i Rwanda.

Kras FN-kritik af Storbritannien for mishandling og tortur af udenlandske fanger

Storbritannien skjulte hvordan USA transportererede afghanske og andre fanger fra land til land og underkastede dem tortur, fremgår det af en rapport til FN. Officielt er det ikke kommenteret af britiske myndigheder, hedder det i rapporten, udfærdiget af Martin Scheinen, der er særlig rapportør om fremme og beskyttelse af menneskerettighederne som led i kampagnen mod terrorisme. Overførslen af fangere til andre lande kunne kun lade sig gøre gennem samarbejde mellem USA (CIA) og en række lande, så som Bosnien/Hercegovina, Canada, Kroatien,

Georgien, Makedonien og Pakistan. De særlige, hemmelige centre hvor formodede terrorister blev torteret lå i Afghanistan, Egypten, Etiopien, Jordan, Marokko, Pakistan, Saudi-Arabien, Syrien, Thailand og Usbekistan.

USA bevilger 900 mio. \$ til bekæmpelse af aids, tuberkulose og malaria

USA's Kongres har bevilget 900 mio. \$ (knap 5 mia. kr.) til den globale fond til bekæmpelse af aids, tuberkulose og malaria, 60 mio. \$ mere end sidste år. Den globale fond arbejder i det hele taget snævert sammen med USA og dette lands særlige programmer mod aids og malaria. EU bidrager med halvdelen af midlerne til fonden, som alt i alt modtager penge fra 50 forskellige lande.

Fordobling i antallet af henrettelser i 2008

Antallet af henrettelser i verden fordobledes i 2008 sammenlignet med året før - mindst 2390 personer måtte ifølge Amnesty International lade livet på denne måde - mod 1252 i 2007. Kina henrettede flere end hele den øvrige verden tilsammen. Det skete i Saudi-Arabien ved halshugning, i Irak, Japan, Singapore og Sudan ved hængning, i Kina ved dødelig indsprøjtning, i Afghanistan, Hviderusland og Vietnam ved skydning, i Iran ved stening. 59 lande opretholder formelt dødsstraffen, men kun 25 benyttede sig af den i 2008 og 07. To stater forbød sidste år dødsstraffen. Hele Europa har nu afskaffet dødsstraffen i sin lovgivning.

Stigende antal asylsøgere fra krigshærgede lande

Kampe i Afghanistan, Sri Lanka, Irak og andre lande har ført til en stigende flygtningestrøm til industrilandene, fremgår det af en rapport fra UNHCR - FN's Flygtningehøjkommissariat. I alt 383.000 mennesker søgte i 2008 asyl i Europa, Nordamerika og andre industrialiserede dele af verden, dvs. 12 pct. flere end i 2007. Flest søgte til USA, nemlig 49.000. Statistikken oplyser ikke noget om hvor stor en procentdel af asylansøgningerne, der blev imødekommet. Ellers var det især Canada, Frankrig, Italien og Storbritannien, flygtningene søgte til. Asylbegæring fra zimbabweanere steg med 82 pct. som følge af diktatoren Robert Mugabes fatale voldsregimente. Også fra Somalia og Nigeria har der været en stærk stigende flygtningestrøm.

FAO og Finland indgår partnerskabsaftale om skovforvaltning

Finland og FAO, FN's særorganisation for levnedsmidler og landbrug, har indgået en partnerskabsaftale til 14 mio. euro (105 mio. kr.) for at fremme databehandling af og lederuddannelser inden for skovbrug. Det skal tjene til at hjælpe udviklingslandene til at effektivisere beskyttelsen af skove. Mellem 2000 og 2005 blev verden 7,3 mio. hektar skov fattigere. Omkring 18 pct. af det globale CO2-udslip stammer fra fældning af skov i udviklingslandene, hvilket svarer til USA's og Kinas CO2-udledninger.

Klyngebomber er stadig et stort problem – i Libanon

Tre år efter konflikten i Libanon frembyder klyngebomber fortsat stor fare. Minerydningselskaber, støttet af FN, ryddede blot sidste år 10 mio. kvadratmeter jord eller 190.000 klyngebomber, men indsats trues nu af pengemangel. Bomberne har øget fattigdommen i Libanon, idet en fjerdedel af den dyrkbare jord er forurenede med ueksploderede bomber, oplyser UNDP, FNs udviklingsprogram – som i øvrigt har minerydningsprogrammer i knap 40 lande verden over. Landminer udgør en trussel i 78 lande, mens 85 har ueksploderede liggende på deres territorium.

Perus tidligere præsident idømt 25 års fængsel for dannelsen af dødspatroljer

Perus tidligere præsident *Alberto Fujimori* er ved en domstol i sit hjemland blevet idømt 25 års fængsel for ansvar for bortførelse af og drab på mennesker, der antoges at hjælpe venstreorienterede guerilla'er i 1990'erne. Det er første gang, at en siddende præsident -, efter at have forladt sit hjemland og nydt opholdstilladelse i et andet - er blevet udvist derfra med henblik på at blive udvist til hjemlandet. Fujimori tilbragte fem år i Japan, hvorfra hans familie oprindeligt stammer, men valgte så i 2005 at vende tilbage til Peru. Imidlertid anholdtes han på vejen i Chile, hvorfra han så som arrestant blev udleveret til Peru. Mange peruanere beundrer Fujimori som den, der for alvor fik nedkæmpet den venstreorienterede guerilla-bevægelse *Den lysende Sti*, som

i gennem to årtier udløste drab på omkring 70.000 personer. Han har appelleret dommen til Perus højesteret.

Eritrea er som 'ét stort fængsel', siger Human Rights Watch

Eritreas regering har ved at frihedsberøve mange mennesker og siden tortere dem forvandlet staten til 'ét stort fængsel', hedder det i en rapport fra *Human Rights Watch*. Der er ingen ytrings- eller religionsfrihed, ingen frihed til at tage hvor hen man vil, hvortil kommer, at mange mænd tvinges til at være i hæren til de er 55 år. 'Værnepligten' kan dog også bestå i tvangsarbejde i et ministerium, i landbruget, på byggepladser eller i selskaber, som ejes af staten. Ifølge Human Rights Watch sidder omkring 10.000 mennesker i fængsel uden dom.

Vandet i verdens floder tørrer ud

Floder i nogle af verdens tættest befolkede områder mister vand på grund af forandringer i klimaet, fremgår det af redegørelse i *Journal of Climate*, udgivet af American Meteorological Society. Det gælder sådan noget som Den Gule Flod i Kina, Ganges i Indien, Niger i Vestafrika og Colorado i det sydvestlige USA. I alt 925 større floder er blevet undersøgt i perioden 1948-2004. Udledningen af ferskvand i Stillehavet faldt således med seks pct. Floden Columbia i det nordvestlige USA mistede fx 14 pct. af sit vand i den undersøgte periode. Stigningen i temperaturer siden 1970 har fremkaldt tidligere forår og dermed også tidligere igangsætning af smeltevandet.

FN bag sandheds- og forsoningskommission i Solomonøerne

Den verdenskendte sydafrikanske præst og Nobelfredsprismodtager, ærkebiskop Desmond Tutu fik den udsøgte ære at lancere en FN-støttet sandheds- og forsoningskommission for Solomonøerne i Stillehavet i april. Oven på uroligheder, som hærgede øerne i perioden 1998-2003, er det ikke lykkedes at skabe fuldstændig ro, fremgår det af en rapport fra UNDP, FN's Udviklingsprogram. Den nye kommission skal bestå af tre repræsentanter for Solomonøerne og to udlændinge. Australien, New Zealand, Europakommissionen (EF), Det internationale Centre for Transnational Retfærdighed og UNHCR (FN's Flygningehøjkommissariat samt UNDP) står bag.

USA er blevet medlem af FN's Menneskerettighedsråd

USA er indtrådt i ofte udskældte 47 nationer store FN-menneskerettighedsråd. FN's menneskerettighedskommissær Navanethem Pillay, som samarbejder med rådet, men ikke kan opfattes som dets "chef", udtaler diplomatisk, at rådet "ikke er de retskafnes klub", men at "USA's medlemskab kan være nyttigt". I alt 18 stater blev indvalgt i april. Også Rusland og Kina er for tiden medlemmer.

Særlig fond for ofre for natur- og menneskeskabte katastrofer nu på 100 mio. \$

FN's særlige fond til støtte for ofre for natur- og menneskeskabte katastrofer råder nu over 100 mio. \$ (550 mio. kr.),

oplyser WHO, Verdenssundhedsorganisationen. Det kan være nicaraguaneere, som er ramt af sygdomme efter orkanen Felix, sudanere på flugt fra præsident Al-Bashirs *Janjaweed*-ryttere, overlevende fra cyklonen Nargis i Myanmar og mange andre kan få støtte fra denne fond, kendt under sit akronym CERF (Central Emergency Fund). Flest penge er afsat til afrikanske ofre. Fonden blev oprettet i 2006.

Ruslands lave gennemsnitsalder udtryk for demografisk krise', siger WHO

Ruslands økonomiske krise er forstærket af den demografiske: At gennemsnitslevealderen i dette land kun er 60 år, mens den er 77 i det øvrige Europa, fremgår af en rapport fra FN's Udviklingsprogram UNDP. Og tendensen vil forværres i de kommende år. Rusland har hermed den laveste gennemsnitsalder i Europa. Skal det ændre sig, bør Rusland slå på stortromme for en ændret og sundere livsstil, ligesom der bør indføres egentlig social forsorg, ikke mindst for ældre.

Taiwan med på WHO's årsmøde for første gang

Den Kinesiske Folkerepubliks mangeårige opposition mod Taiwan som muligt medlem af Verdenssundhedsorganisationen WHO er blevet betydeligt mildnet efter at det har godkendt, at en taiwanesisk delegation deltager i dette års 'verdenssundheds-session' i Geneve. Østaten optræder dog under navnet "Kinesisk Taipei" for at imødekomme Beijing-regeringen. I det hele taget har

Taiwans bestræbelser på at blive WHO-medlem igennem ikke mindre end ti år været noget af en prøvesten på den taiwanesisk-kinesiske tilnærmelse. Med udviklingen af turisme så vel som en del forretningsforbindelser mellem de to stater i de senere år er der signaleret bedre indbyrdes forståelse.

Nigeria har dømt 27 tidligere FN-soldater livstidsstraf for mytteri

Ved en militærdomstol i Nigeria er 27 tidligere nigerianske FN-soldater blevet idømt livsvarigt fængsel som følge af et mytteri, der ifølge deres advokater var udløst af at nogle officerer havde stjålet deres FN-sold for at gøre tjeneste i Liberia. Soldaterne, der oprindeligt kom fra den 14. Nigerianske Brigade tændte bål og blokerede vigtige indfartsveje som udtryk for deres protest. I alt 800 soldater har måttet kigge i vejviseren efter de ekstra-penge, de skulle modtage fra FN oven i deres almindelige soldaterløn. Dommene er nu appelleret. Officererne er imidlertid blevet retsforfulgt og degraderet. Men pengene er endnu ikke tilflydt soldaterne.

Slavearbejdere snydes for over 20 milliarder \$ om året

Ifølge Den Internationale Arbejdsorganisation (ILO) befinder mindst 12,3 mio. mennesker verden over sig i en én eller anden form for tvangsarbejde eller trældom, hvoraf 8,1 mio. udnyttes af private agenter uden for 'sexindustrien'. De naturlige indtægter alle disse mennesker kunne have haft anslås til over 20 mia. \$ (100 mia. kr.). ILO har ligefrem et særlig handlingspro-

gram til at bekæmpe tvangsarbejde, men samtidig erkender dettes chef, Roger Plant, at begrebet ikke er ordentlig defineret i mange lande.

FN-styrken i Liberia kan først trækkes tilbage om fire år

Det har vakt betænkelighed hos nogle af FN-sikkerhedsrådets medlemmer, at Liberias præsident, Ellen Johnson-Sirleaf, har udtrykt et stærkt ønske om at FN-fredsstyrken i landet (UNMIL) bliver der i fire år endnu. Efter en 14 års borgerkrig sendte FN i 2003 10.000 FN-soldater til Liberia, særlig med henblik på at få opbygget en ny væbnet styrke i landet. Generalsekretær Ban Ki-moon har dog foreslået, at 2000 af FN-soldaterne trækkes hjem inden det næste præsidentvalg i 2011. Der er megen kriminalitet, ikke mindst fra hjemsendte soldater.

I skildpaddefart mod en løsning på det splittede Cyperns problemer

"Få nu fart på", lyder generalsekretær Ban Ki-moons opfordring til det splittede Cyperns to politiske ledere, græsk-cyprioten *Dimitris Christofias* og tyrk-cyprioten *Mehmet Ali Talat*, som siden september 2008 har mødtes 25 gange til forhandlinger om en "to-kommunal, to-zonet føderation i overensstemmelse med FN-sikkerhedsrådets resolutioner". "Det er imidlertid nedslående, at opinionsundersøgelser i beretningsperioden [nov. 2008-maj 2009] hos de berørte befolkningsgrupper viser en høj grad skepsis", udtaler generalsekretæren. Det munder alt sammen ud i, at han må anbefale Sikkerhedsrådet, at

FN-fredsstyrken (UNFICYP) på øen - der har været der siden 1964 - må forlænges til december 2009.

Børnedødeligheden er faldet næsten 30 pct. siden 1990

Dødeligheden blandt børn under fem år er faldet med en tredjedel siden 1990, oplyser Verdenssundhedsorganisationen WHO. På verdensplan døde ni

mio. børn under fem år i 1997 - mod 12,5 mio. i 1990. Dette er et udtryk for, at brugen af moskito-net mod malaria, oral rehydreringsterapi mod diarré, vidtstrakte vaccinations-kampagner, samt forbedrede vand- og sanitetssystemer i u-landene nytter noget. Næsten halvdelen af alle børnedødsfald indtræffer i løbet af de første måneder efter fødslen.

BØGER anmeldt af Henrik Døcker

USA's katastrofekurs som "demokratiskaber" i Irak

Rajiv Chandrasekaran: *Den grønne zone*, 368 sider, Gyldendal

Vi har hørt og læst meget om det - USA's mageløse mangel på en "demokrati-opbygningsstrategi" for Irak efter nedkæmpelsen af Saddam Hussein-diktaturet. Men denne beskrivelse, gjort af den ansete amerikanske journalist Rajiv Chandrasekaran, bringer os helt tæt på den forlorne virkelighed, USA så at sige skabte, da det - sådan som det i hvert fald selv troede - var i stand til at skalte og valte med Irak omkring 28 mio. indbyggere.

Den velskrevne bog bekræfter de værste fordomme om amerikanerne som letbevægelige godtroende, for nu ikke rent ud at sige: barnligt-naive. "Den grønne zone" var det indre område af Bagdad, som Saddam Hussein havde forbeholdt sig selv og sin hird af trofaste lakajer, her boede de skærmet fra offentlighedens nyfigenhed. Det var vel logisk, at den amerikanske besættelsesmagt til en begyndelse slog sig ned her.

Blandt de mange fejl, amerikanerne her begik på striben, var overbevisningen om at omplante amerikanske værdisæt til en befolkning, som aldrig havde kendt til andet end frygt og undertrykkelse, folk, der dårligt turde tage en

selvstændig beslutning, som altid var afhængig af andre. Det ville således både indføre demokratiet og det frie marked. Som bekendt havde USA ikke inden tilintetgørelsen Saddam-diktaturet fundet en gruppe eksil-irakere, der i enighed kunne overtage styret. Men det var også - med god grund - bange for at benytte sig af Baath-partiets folk.

Spørgsmålet var dog hvor langt, "afbaathiseringen" (à la afnazificeringen i Tyskland efter 2. Verdenskrig) skulle gå ned. Nå, først sendtes hele hæren hjem, dernæst alle skolelærere og så Baath-partimedlemmer til langt ned i gelederne. Men hvad skulle så alle disse mennesker stille op?

USA havde i hvert fald ikke tænkt at give dem arbejdsunderstøttelse!

Ja, der var meget at tage fat på! Det er for nu at sige det kort og banalt: Det er ikke nok at have magten, man skal også vide hvordan man skal udnytte den og bevare den. Og alle svarene kan ikke læses hos Machiavelli! Den første statsholder Jerry Bremer var en typisk "no nonsense"-amerikaner. Veluddannet og verdenserfaren, men samtidig typen, der ikke ville have Washington til at blande sig. Nu fx det her med privatiseringen af industrien. Hvordan mod Vesttyskland havde håndteret det, da det kommunistiske Østtysklands stats-

virksomheder skulle på private hænder?

Tja, hvor mange mon det *Treuhand*, som gennemførte den østtyske privatisering havde haft ansat? 8000 oplyste tilkaldte tyske eksperter. USA havde sendt *tre mand* til at opbygge det irakiske industriministerium. Alen at få overblik over fx hvilke fabrikker der fandtes, hvor mange der var bombet, over deres forfatning i det hele taget. For slet ikke at få dem solgt!

Ind imellem dukkede der et "irriterende" spørgsmål op om USA's forpligtelser efter den 4. Geneve-konvention (af 1949) vedrørende besatte områder. Herefter må besættelsesmagten ikke tilintetgøre befolkningens ejendom her. Under privatiseringen ville de amerikanske "genopbyggere" gerne slette økonomiske fordringer mellem forskellige irakiske statsinstitutioner. Den mand, der havde fået grå hår i hovedet over privatiseringen, fik dog før han skulle hjem at vide, at han ikke skulle bekymre sig mere: En fagmand fra et finansieringsinstitut, som havde gået i klasse med præsident George Bush på en handelshøjskole, skulle tage over. Han forsikrede, at han ville privatisere de irakiske virksomheder på 30 dage. Det dér med folkeretten og de besatte områder ville han "skide på"!

Her som fx også ved forsøg på at opbygge en tv-dækning af USA's indsats blev der blæst meget på faglig indsigt og erfaring, idet loyalitet over for

Bush's republikanske parti tillagt langt større vægt.

En del gik skævt, fordi Udenrigsministeriet lå i evig kiv og strid med Forsvarsministeriet. Licitationer blev tildelt på usagligt grundlag, millioner rullede, og ind imellem realiserede de pågældende projekter (som fx vagtjeneste ved Bagdads lufthavn). Hertil kom, at de amerikanske overslag over hvad genopbygningen af Irak i det hele taget ville koste, var urealistisk lave.

Alt dette og eget mere har forfatteren på fængslende vis redegjort for, baseret på mange interviews med involverede amerikanere og irakere. Ingen vil betvivle, at USA stak hænderne i en hveserede. Men det kunne jo have taget beskyttelseshandsker på!

Tamilernes nationale selvmord i Sri Lanka

Mikkel W. Kaagaard: *Sri Lanka - Fra selvstændighed til selvmordsterrorisme*, 132 side, Turbine Forlaget

Det nu over 25 år gamle tamilske oprør med Sri Lanka synes at være ved at være slut. Blodige kampe og et stadig mindre territorium for de oprørske tamilske borgere har skabt mange tragedier, men har samtidig indvarslet en længe ønsket ende på borgerkrigen. Denne lille bog giver en udmærket oversigt over de mange faser i borgerkrigen.

Den, der besøgte Sri Lanka før borgerkrigen brød ud i 1983, fandt det blot fascinerende sådan med flere folkegrup-

per, lidt à la Schweiz eller måske Belgien. Allerede i 1948 blev den daværende britiske besiddelse Ceylon selvstændigt som Sri Lanka - og en tid lang bandt engelsk fremdeles befolkningen sammen, uanset at 18 pct. af var tamiler med eget sprog og eget alfabet, forskelligt fra flertallets singhalesisk. Men med en sproglov af 1956 løb singaleserne fra et løfte til tamilerne om respekt for deres sprog. Nu skulle singhalesisk være landets sprog.

Det lange forløb inddeles i fire borgerkrig, hvoraf det sidste indledtes på ét eller andet tidspunkt mellem 2006 og 2008. Opkomsten af 'tigrene', kendte under partinavnets akronym LTTE, den indiske intervention fra delstaten Tamil Nadu, en første fredsaftale - alt dette får vi glimrende besked med. Men tamilerne var i besiddelse af stor kampånd: Trods en militær indisk tilstedeværelse med 100.000 soldater og over 30 pct. af sine elitestyrker i Sri Lanka kunne de ikke nedkæmpe 'tigrene'.

Tidligere havde den indiske regering støttet 'tigrene', som den havde tilladt at operere fra den indiske delstat Tamil Nadu. En indisk-sri lankansk fredsaftale banede vej for løfter til tamilerne om respekt for deres sprog mv. gav dog kun kortvarigt fred. I hele det lange forløb har der været udvist stor brutalitet, i de senere år også en del selvmordaktioner, drab på politiske rangspersoner mv. Alt i alt skønnes borgerkrigen at have kostet over 75.000 mennesker livet, mens tær ved 170.000 er drevet fra hus og hjem og tæt ved 117.000 er deci-

deret flygtninge i udlandet (en del kom sågar til Danmark og rejste som bekendt en politisk storm!).

Forfatteren konkluderer, at en varig fred i Sri Lanka bør dikteres af USA og EU, - og det skal være indenfor rammerne af fredsslutningen 2002-03. Herefter skulle Sri Lanka omdannes til en føderal stat med vidtgående selvstyre til provinserne, herunder til de tamilsktalende.

Hvis man skal konkludere om hele 'den sri lankanske misère' på basis af denne bog må det blive sådan noget som: Her er et ulykkeligt eksempel på et befolkningsflertals tyranni af mindretallet. En total manglende erkendelse af at tryk avler modtryk plus et mindretals voksende had, der skulle munde ud i en total mangel på respekt for menneskeliv, der via politiske drab og selvmordatentater udviklede sig til en håbløs kamp med alt for mange ofre.

Dengang terroren var nationalt baseret

Peter Wivel: *Baader Meinhof - 30 år med tysk terror*, Politikens Forlag, 270 sider

Det er over 30 år siden, at de ledende terrorister i terrororganisationen "Rote Armee Fraktion" begik selvmord i et tysk fængsel. Men dramaet fra 1977 trænger sig på i form af den aktuelle film "Baader Meinhof-komplekset", hvorigennem man får billeder på hvad dagbladet Politikens Berlin-korrespondent Peter Wivel glimrende har beskrevet i sin bog. Den hedder

simpelthen "*Baader Meinhof*", dvs. de to hovedskikkelser journalisten Ulrike Meinhof og den alt andet end intellektuelle Andrea Baader, der iflg. Wivel begyndte som småkriminelt, men siden blev Vesttysklands mest forhadte forbryder.

Men som om disse tilskyndelser til at beskæftige sig med den terroristiske bande, der førte "privat krig" mod det kapitalistiske samfund ved ildspåsættelser og direkte henrettelser af samfundsspidser (så som dommere, bankdirektører og fagforeningsformænd), ikke var nok: Den politimand, der skød én af demonstranterne mod den iranske shah i Berlin 1967, var spion for Østtyskland (også kendt som DDR). Vi er nogle der sågar den dag i dag husker navnet på den døde student: *Benno Ohnesorg*. Det var tilsyneladende her, at Ulrike Meinhof & co. ansporedes til at bruge vold i kampen for deres ideer.

Der er således nok at granske efter både denne bog og filmen om årsager og virkninger i forbindelse med at Baader-Meinhof-banden. At den havde trådt til det kommunistiske østtyske diktatur var klart, eftersom de ultra-venstreorienterede typer, som banden omfattede, betragtede DDR som 'det modsatte' af alt det, de bekæmpede i forbundsrepublikken. DDR ville dog angivelig ikke vide af dem. Men *radikaliseringen* af gruppen og det afgørende skridt blev taget, da en gruppe på otte i 1970 tager på guerilla-træningsophold hos al Fatah i Jordan.

Det var ikke nogen udpræget succes hos palæstinenserne for tyskerne ville jo skoles i *byguerilla*, men under alle omstændigheder opbyggedes nu en egentlig kamporganisation, som indledningsvis begik tre bankrøverier. Senere kom bandemedlemmerne iflg. Wivel ind i en ny fase, da de i 1972 lader bomber eksplodere på en amerikansk base i Frankfurt: Nu begynder de at føre egentlig guerillakrig mod Vesttyskland.

Hele det mareridt, som den vesttyske forbundsrepublik oplevede, skal ikke opridses her, men en statistik giver i al sin rædsel et overblik: De ca. 20 år, da en national terrorgruppe rystede det solide fundament Vesttyskland ellers var kommet til at hvile på, blev 61 personer dræbt og 230 hårdt såret (på begge sider). De materielle skader nåede op på 250 mio. euro, svarende til 1,9 mia. kr. Over 500 personer blev dømt for direkte eller indirekte at have haft forbindelse med Rote Arme Fraktion.

Ét af de tidligere bandemedlemmer, der selv tilbragte 21 år i tyske fængsler, Karl-Heinz Dellwo har beskrevet noget af den tankeverden, der lå bag banden: RAF var et "bevidsthedsprojekt", en slags kollektiv selvrealisering, der egentlig ikke havde så meget med op-højede politiske mål at gøre. "Befrielse" blev som tiden gik et vanskeligt og ubestemmeligt begreb, som stik mod dets egentlige betydning blev lig med underkastelse under et partidiktatur. "Med bortførelsen af tilfældige og vilkårligt tilstedeværende mennesker [i fly

fx] forrådte man grundlægende, altså i det samlede RAF's navn vores oprør", skriver Dellwo.

Wivel har givet en gennemarbejdet beskrivelse af en uhyggelig periode i det unge Vesttyskland liv, en tid, hvor venstrekræfter i flere europæiske lande tumlede med ultraradikale ideer, men kun i Italien ("De Røde brigader") og Tyskland gik til yderligheder. Vores egen Blekingegadebande havde gerne gjort det, men det blev kun til ét eneste drab "i sagen tjeneste", nedskydningen af en politibetjent under postrøveriet i Købmagergade i 1988. Et memento om at vore dages kamp mod den *internationale terrorisme* må gives høj prioritet.